

які вкладено засоби власників та інших осіб [4, с. 160], та *пасив* – сукупність боргів і зобов'язань підприємства (на противагу активам) [7, с. 86], у сучасній мові вживалися спочатку в однозначно термінологічному значенні одиниці економіки. Зараз у політиці досить часто активами називають позитивні сторони особи чи якогось явища, відповідно, пасивами – негативні: "У пасиві В'ячеслава Анатолійовича – відсутність потрібного впливу в партії"; "У нас в активі – вісім із половиною тисяч гривень виплати матері при народженні дитини, в пасиві – немовлята, яких знаходять на смітниках і під дверима притулків".

Отже, термін як одиниця мови для спеціального призначення існує до того часу, поки він повністю пов'язаний із поняттям. Якщо ж такий зв'язок порушено, відбувається детермінологізація, ступінь якої може змінюватися залежно від обставин, що супроводжували цей процес.

Економічна терміносистема як частина загального термінологічного фонду становить складну організацію спеціальних одиниць, неоднорідну за своїм походженням та сутнісними характеристиками. Значна частина семантичних змін у мові зумовлена взаємопов'язаними та безперервними процесами "вживлення" термінів у загальну мову (детермінологізація) та розвитком нових термінологічних значень на основі семантики загальноживаних слів (термінологізація).

У мовознавстві ще достатньо не висвітлено всі шляхи термінологізації та детермінологізації, що є перспективним у подальших наукових дослідженнях із зазначеного напрямку.

Наук. керівн. Архипенко Л. М.

Література: 1. Даниленко В. П. Русская терминология. Опыт лингвистического описания / В. П. Даниленко. – М. : Наука, 1977. – 243 с. 2. Михайлович О. В. Термінологізація та детермінологізація в економічній терміносистемі / О. В. Михайлович // Мовознавчий вісник: зб. наук. праць. – 2009. – № 9. – С. 135–141. 3. Словник української мови : у 11-ти т. – К. : Наук. думка, 1970–1980. – 699 с. 4. Економічний енциклопедичний словник : у 2 т. / [ред. С. В. Мочерного]. – Львів : Світ, 2005. – Т. 1. – 616 с. 5. Ющук І. П. Українська мова : підручник / І. П. Ющук. – К. : Либідь, 2006. – 209 с. 6. Економічний енциклопедичний словник : у 2 т. / [ред. С. В. Мочерного]. – Львів : Світ, 2006. – Т. 2. – 568 с. 7. Становлення та нормування української економічної термінології: монографія / [Черемська О. С., Жовтобрюх В. Ф., Архипенко Л. М. та ін.]. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 120 с. 8. Суперанская О. В. Общая терминология. Вопросы теории / О. В. Суперанская, А. Н. Подольская, Н. В. Васильева – М. : Наука, 1989. – 134 с.

УДК 811.161.2

Сімавонян М. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ

Анотація. Розглянуто перетворення й зміни в офіційно-діловому стилі української мови на сучасному етапі, що проявляються на рівні понять і термінології, а також з'ясовано доцільність і перспективність використання окремих номінацій.

Аннотация. Рассмотрены преобразования и изменения в официально-деловом стиле украинского языка на современном этапе, проявляющиеся на уровне понятий и терминологии, а также определена необходимость и перспективность использования отдельных номинаций.

Annotation. The article deals with transformations and changes in official and business style of the Ukrainian language at the present stage manifested at the level of concepts and terminology and identifies the needs and perspectives of individual nominations usage.

Ключові слова: ділове спілкування, номінація, лексикон, запозичення, інновація.

За останні 10 – 15 років склад українського лексикону змінюється з особливою стрімкістю. Невпинність цього процесу спричинила зміна соціально-політичного статусу української мови на тлі радикальних змін у суспільному й державному устрої України. Після проголошення незалежності України відбувся бурхливий розвиток офіційно-ділового стилю. Вийшло друком багато нових словників, довідників, посібників, запроваджено курс "Українська ділова мова" у ВНЗ, курси ділової мови для працівників установ, розроблено низку відповідних програм на радіо й телебаченні.

© Сімавонян М. С., 2013

Ситуацію, в якій опинилася українська мова на зламі тисячоліть, часто не без підстав і перебільшень називають доленосною і, зрештою, вирішальною для неї. Державний статус гарантує українській мові не лише повноцінне функціонування, а й можливість розвитку її нових функціонально-стильових реєстрів [1].

Нові потреби життя, ситуації й умови ділового спілкування в державі, розширення відносин із зарубіжними партнерами постійно потребують удосконалення усної й писемної форм офіційно-ділового стилю (далі – ОДС). Багато науковців активно розглядають ОДС у теоретичній та практичній площинах: В. Німчук, О. Сушко, Н. Бабич, С. Шевчук, М. Зубков, Н. Сологуб, І. Фаріон, С. Єрмоленко, А. Бурячок, І. Вихованець та ін.

Метою даної роботи є дослідження та аналіз сучасних тенденцій розвитку українського офіційно-ділового мовлення.

Розширення діапазону функціонування офіційно-ділового українського мовлення на сучасному етапі відбувається повільно й суперечливо, оскільки у виробничо-економічній, правоохоронній та нотаріальній, військовій, спортивній та інших галузях реалізація цього мовлення відбувається в основному в писемній формі. Реалізація ж усної форми відбувається в публічних виступах (за участю ЗМІ) представників керівництва країни, проте на нижчих щаблях державного управління, у регіонах публічне використання української мови ще не набуло стовідсоткового поширення [2].

У потужному й різноманітному потоці нової української лексики, фіксованої словниками й текстами, наявні різноманітні ресурси та способи побудови не лише номінацій нових реалій, понять, явищ, процесів у житті сучасного українського суспільства, а й нових найменувань уже відомих речей. Інновації – лексичні, словотвірні, граматичні, стилістичні, правописні – беззастережно засвідчують зміни в смаках українського суспільства, динаміку мовних норм, глибшу семантико-прагматичну та функціонально-стилістичну диференціацію української мови, у якій важливу роль відіграють свої, засвоєні давно й засвоювані нині ресурси номінації.

У мовних довідниках нашого періоду основну увагу звертають на правильність використання книжних прикметників (*відповідно до і згідно з*), розрізнення співзвучних слів (*комунікабельний – комунікативний – комунікаційний*), синонімів (*престиж – авторитет*), уникання суржикових елементів (*навчальний, а не учбовий; великий, а не крупний*), правильне використання відмінкових закінчень (*закону, а не закону; адвокату, а не адвокату*), запозичених слів (*контора – офіс, об'єднання – концерн – акціонерне товариство*), стійких виразів (*впадає в око, а не кидається у вічі*) тощо [3]. Але сучасний офіційно-діловий стиль зазнає перетворень, перш за все, на рівні понять. Удосконалюються уже відомі й з'являються нові форми документального забезпечення (*контракт, прайс-лист, лист-рекомендація, оферта, прес-реліз, резюме, рейтинг-лист, сертифікат, факс* тощо) [4]. Так, сьогодні письмовий виклад біографічних даних, що характеризують освітню підготовку, професійну діяльність й особисті якості людини, яка претендує на певну роботу, посаду – написання якого є творчим процесом і який не має жорстких норм та єдиного стандарту. У юридичній, фінансовій, освітній сферах достатньо поширеним став *сертифікат* – документ, що засвідчує право на матеріальну або інтелектуальну власність; підтверджує певні властивості товару. Для називання різноманітних за змістом документів, що надходять до організації, установ, підприємств і фірм безпосередньо за допомогою телекомунікативного зв'язку та принтера, використовується поняття *факс*.

Поява нових слів неминує спричиняє дискусії про шляхи розвитку української мови, зокрема про засоби збереження національної самобутності її лексики.

Визначальними ознаками сучасного офіційно-ділового мовлення є:

а) збільшення кількості номенклатурних назв із прикметниками *державний, національний, український*;

б) активізація словотворення назв осіб за професією із суфіксом -ник (*заготівник, а не заготовщик; керівник, а не керуючий*);

в) поширення в усіх жанрах усного й писемного офіційного мовлення звертання у формах *пан (пані, панове), добродій (добродійка, добродій)*;

г) продовження актуальної роботи стосовно вироблення стандартів слово- та термінотворення в офіційно-діловій галузі.

Сьогодні офіційно-діловий стиль – це стиль, який задовольняє потреби суспільства в документальному оформленні різних актів державного, суспільного, політичного, економічного життя, діяльності, ділових відносин між державами, організаціями, а також між членами суспільства в офіційній сфері їх спілкування.

Виникнення цілої низки документів продиктоване вимогою відповідності вітчизняної практики ділового спілкування світовим стандартам, у тому числі й на рівні термінології. Частина з них дублюють уже звичні назви (питомі або запозичені) понять і явищ, наприклад: *оферта = комерційна пропозиція, прайс-лист = прейскурант*. Номінація *контракт* – договір, угода з обов'язковими зобов'язаннями для договірних сторін – успішно співіснує із термінами-синонімами цієї ж предметної ділянки *трудова угода, трудова угода*, однак через свою багатозначність, універсальність (*контракт між працівником і роботодавцем, контракт між підприємствами, шлюбний контракт*) стає більш уживаною, розширює пізнавальний простір української мови [2].

Діловий характер документів підтримується за допомогою мовних засобів. Специфічною рисою мови ділових паперів є не стільки стилістична довершеність, музикальність вислову, скільки максимальна відповідність змісту, що вкладається в нього [1]. Значною мірою це досягається за рахунок широкого використання термінології, переважно запозиченої, на зразок *адміністрація, департамент, експонент, легітимний, менеджер, тофіс, превентивний, презентація, пролонга-*

ція, реструктуризація, реновація, референт, ротація, субсидія, тендер та багато інших, що пояснюється не лише процесами глобалізації, мовної інтернаціоналізації чи неусталеністю власних термінологічних традицій [4].

Отже, основне призначення ОДС – регулювати ділові відносини та обслуговувати громадянські потреби людей у типових ситуаціях.

Особливості функціонування ОДС:

а) офіційний характер – учасниками ділового спілкування є органи та ланки управління (організації, заклади тощо), відносини між якими регламентуються чинними правовими нормами;

б) конкретна адресність інформації;

в) повторність дій і ситуацій (завжди "гра за правилами" – звідси, однакові мовні засоби – консервативність);

г) тематична обмеженість кола завдань, що вирішує організація [2].

Сучасна людина так чи інакше долучена до наукової чи виробничої галузі. І хоча термінологія ОДС менш точна й більш змінна, наприклад, ніж наукова, оскільки ділова мова більше пов'язана з повсякденною побутовою тематикою, а тому частіше зазнає змін під впливом суспільних чинників. Крім того, спостерігається явище взаємопроникнення двох інших різновидів мови: писемної (книжної) та розмовної. Розмовний стиль має уже досить істотно виявлений підстиль – розмовно-професійний, тобто мову, якою користуються не в побуті, а у виробничій, освітній та інших галузях.

Отже, вивчення особливостей функціонування сучасного офіційно-ділового стилю української мови допомагає у вирішенні проблем як загальної теорії мови, так і теорії стилів, сприяє вивченню багатьох конкретних питань лексикології, граматики, стилістики.

Наук. керівн. Архипенко Л. М.

Література: 1. Карпіловська Є. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону: чинники стабілізації інновацій / Є. Карпіловська // Українська мова. – 2007. – № 4. – 15 с. 2. Беценко Т. Історія становлення та формування офіційно-ділового стилю української мови / Т. Беценко // Наук. вісник ЧНУ : зб. наук. пр. – Чернівці : Рута, 2001. – Вип. 117–118. Слов. фітологія. – 45 с. 3. Нові слова та значення : словник / [укл. Л. М. Василькова, Л. В. Туровська]. – К. : Довіра, 2009. – 271 с. 4. Сучасний словник іншомовних слів / [укл. Т. В. Цимбалюк, О. І. Скопченко]. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.

УДК 316.77

Дорожко В. Ю.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Розглянуто зміст і виділено специфічні риси міжкультурної комунікації в умовах глобалізації. Подано аналіз розвитку міжкультурної комунікації як діалогу культур і цивілізацій, культурного обміну між народами, що сприяє більшому взаєморозумінню на різних рівнях – від контактів між окремими культурами до глобальних культурних систем.

Аннотация. Рассмотрено содержание и выделены специфические черты межкультурной коммуникации в условиях глобализации. Представлен анализ развития межкультурной коммуникации как диалога культур и цивилизаций, культурного обмена между народами, который способствует большему взаимопониманию на разных уровнях – от контактов между отдельными культурами до глобальных культурных систем.

Annotation. The article discusses the content and specific features of intercultural communication in the context of globalization. The analysis of intercultural communication as a dialogue of cultures and civilizations and cultural exchange between nations that promotes greater understanding at different levels – from contacts between different cultures to global cultural systems – has been presented.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, цивілізація, прагматична функція, глобалізація, інтеркультурна комунікація.

Сучасний світ усе більше набуває глобалізованого характеру існування. Однією із характерних ознак глобалізації є взаємодія як окремих людей, так і окремих цивілізацій. Особливого статусу набувають відносини між цивілізаціями, в їх основі лежить міжкультурна комунікація, адже потреба

© Дорожко В. Ю., 2013